

Hälsa och munhälsa

**En enkätundersökning till 75- och 85-åringar
i Örebro län och Östergötlands län år 2017**

En kort rapport om fynden

Allmänt om undersökningen

Enligt tandvårdslagen har Sveriges landsting och regioner ansvar för planeringen av tandvården i Sverige. I planeringsunderlaget för Region Örebro län och Region Östergötland ingår denna studie om mun- och tandhälsa.

Undersökningen genomfördes under våren 2017, och utgjordes av en postenkät till samtliga invånare födda åren 1932 och 1942 i Region Örebro län och Region Östergötland. Av de födda 1932 svarade 61 % och av de födda 1942 svarade 71 %.

Åldersgruppen födda år 1942 har fått enkäten var femte år sedan år 1992, i år för sjätte gången, och det är 3080 studiedeltagare som har svarat på enkäten vid alla sex tillfällena. Åldersgruppen födda år 1932 fick enkäten första gången år 2007 och i år för tredje gången. Det är 1591 personer födda 1932 som har svarat vid alla tre tillfällena.

I denna kortrapport redovisas ett urval av insamlat material från 2017 års enkät.

Allmänt om de svarande

Andelen kvinnor av de svarande var av 75-åringarna 52 % och av 85-åringarna 56 %. Majoriteten av alla svarande var födda i Sverige och endast en liten andel (3-4 %) var födda utanför Norden. Andelen svarande som bor i större tätort har ökat något med stigande ålder. I eget boende bor 95 % av 75-åringarna och 85 % av 85-åringarna.

Allmän hälsa

Fullt friska ansåg sig 17 % av 75-åringarna och 6 % av 85-åringarna vara, och i stort sett friska var 61 % av 75-åringarna och 54 % av 85-

åringarna. Ungefär 80 % i båda grupperna tycker att de har bättre eller ungefär lika bra hälsa som jämnåriga.

Andelen som röker har minskat sedan föregående enkättillfälle medan gruppen som snusar håller sig relativt konstant.

Mun och tänder

Den självupplevda munhälsan upplevs som relativt oförändrad sedan förra enkäten, drygt 80 % i båda åldersgrupperna anser sig vara nöjda med sina tänder. Cirka 70 % tror sig kunna behålla tänderna livet ut.

En försämring vid jämförelse med förra frågetillfället (år 2012) är upplevelsen av muntorrhet nattetid som hos 75-åringarna ökat från 51 % till 57 % och hos 85-åringarna från 60 % till 65 %. Upplevda problem med karies (18 %) har minskat något sedan förra undersökningen. Tandlossning uppges vara ett problem för ungefär 5-6 % av de svarande och besvär med blödning från tandköttet har 22 % av 75-åringarna och 18 % av 85-åringarna. Många upplever också att de har för trångt mellan tänderna (75-åringar 40 %, 85-åringar 32 %).

Tandvård

En stor andel av studiedeltagarna har valt privattandvården. Av 75-åringarna är det 68 % som går hos privattandvården och 28 % hos Folktandvården. Två procent har inte besökt tandvården de senaste fem åren. Av 85-åringarna har 62 % valt privat tandvård och 31 % Folktandvården, medan 3 % inte besökt tandvården. Precis som vid förra enkättillfället så är det fortfarande 9 av 10 som besöker tandvården minst vartannat år (75-åringar 93 %, 85-åringar 89 %). Det är 95 % av 75-åringarna och 80 % av 85-åringarna som uppger att de kan ta sig själva till tandläkaren.

Av samtliga studiedeltagare är 95 % mycket nöjda eller i stort sett nöjda med tandvården. Över 90 % tycker att det är viktigt att få träffa samma behandlare. Många studiedeltagare har uppgivit att de har någon skrämmande erfarenhet från barntandvården (75-åringar 62 %, 85-åringar 48 %).

När det gäller tandborstning kan man se en skillnad mellan åldersgrupperna där 75-åringarna i större utsträckning än 85-åringarna borstar tänderna med fluortandkräm två eller fler gånger om dagen (80 % respektive 72 %). Rengöring med tandsticka eller mellanrumsborste utförs dagligen av 75 % av 75-åringarna och 72 % av 85-åringarna. Fluorsköljning dagligen används av 26 % av 75-åringarna och 30 % av 85-åringarna.

Senaste besöket i tandvården

I 70 % av fallen uppgav de svarande att de kallats av tandvården till sitt senaste besök. Långt ifrån alla kommer ihåg om de fått information från tandvården. Dock har 40 % av patienterna fått information om munhygien och 54 % information om behandlingskostnad. Över 90 % hade en positiv upplevelse av sitt senaste besök i tandvården avseende smärtfrihet och frånvaro av obehag och oro, och nästan alla upplevde ett bra omhändertagande.

Åtta frågor om tandhälsa

De åtta frågor om tandhälsa som handlar om svårigheter att hantera vardagliga situationer i samband med problem med tänder eller proteser uppvisar generellt få upplevda problem. En något större andel av de som svarat upplever problem med tänderna eller tandproteser när det gäller att äta och njuta av maten och att kunna glädja sig åt samvaron med andra människor.

Genusperspektiv

Skillnaderna mellan hur män och kvinnor svarat i enkäten är inte stora, men vissa skillnader framkommer. Exempelvis anger män i högre grad än kvinnor att de känner sig friska och att de är nöjda med utseendet på sina tänder. Kvinnorna anger att de har fler egna tänder kvar och fler kvinnor än män har problem med muntorrhet. Kvinnor och män var lika nöjda med sina tänder och gick lika frekvent till tandläkaren.

Fria kommentarer

Den status jag har nu på mina tänder är helt beroende av god tandvård, regelbundna tandläkarbesök, duktiga tandläkare och de pengar jag har lagt ut på tandvården.

I vår kommun blir vi inte kallade till tandläkarbesök så ofta, då det fattas tandläkare.

Det är för dyrt för en fattig pensionär att gå till tandläkaren.

Har aldrig slutat förundras över Sveriges riksdagspolitikens svårigheter att inse att tänderna ingår i den övriga kroppen. Detta torde bero på var de befinner sig, dvs i glasbubblan. Guds frid. Ps. Hoppas kunna få ingå i enkäten anno 2027 Ds.

Jag önskar att det vore högkostnadsskydd hos tandläkare som det är inom sjukvården.

Är mycket tacksam för min munhälsa skulle önska att alla fick rätt till bra tandvård, utan att betala stora summor pengar. Det är väl varje individs välbefinnande att få må bra i munhålan.

Jag misskötte mina tänder under ungdomsåren. Detta på grund av tandläkarskräck som jag fick av upplevelser jag hade från skoltandvården. Jag gick i en skola på landet och hela skolan skjutsades till närmaste tandläkare och vi fick alla sitta i väntrummet och vänta på vår tur. Hörde då alla skrik och gråt från de barn som behandlades. Skräcken från dessa upplevelser (och min egen behandling) sitter i fortfarande.

Vi vill med den här kortfattade rapporten varmt tacka dig som medverkat med dina svar och dina synpunkter.

För ytterligare information om enkätstudien hänvisas till:

www.regionorebrolan.se/sv/Tandvard

www.regionostergotland.se/tandrapp

Gunnar Ekbäck
Tandvårdschef/Docent
Tandvårdsenheten
Box 1613
701 16 Örebro
gunnar.ekback@
regionorebrolan.se

Berit Mastrovito
Samhällsodontolog
Tandvårdsenheten
Ledningsstaben
581 85 Linköping
berit.mastrovito@
regionostergotland.se